

14. Федчишин Д. В. Теоретичні засади реалізації та захисту земельних прав в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 – Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право / Д. В. Федчишин ; наук. консультант О. Г. Бондар ; офіц. опоненти: П. Ф. Кулинич, В. В. Носік, В. Д. Сидор ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 40 с.

15. Федчишин Д. В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: моногр. Запоріжжя: «Гельветика», 2020. 418 с.

УДК 342.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.3>

КОВАЛЬЧУК О.

**THE SCIENCE OF LEGAL POLICY BY L. PETRAZYCKI
AND ITS SIGNIFICANCE IN MODERN CONDITIONS**

**НАУКА ПРО ПРАВОВУ ПОЛІТИКУ Л. ПЕТРАЖИЦЬКОГО
ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

The article delves into the theoretical foundations and modern relevance of L. Petrazycki's concept of legal policy. The study emphasizes the integration of psychological and axiological approaches to the development of legal systems, aiming to align lawmaking processes with universal social ideals. It explores the role of legal policy as a tool for harmonizing intuitive and positive law, fostering new legal consciousness, and promoting the humanization of societal relations. The work highlights Petrazycki's critique of dogmatic jurisprudence and underscores the importance of incorporating social effects into rule-making through a value-based perspective. The practical implications of Petrazycki's ideas are analyzed, particularly in the context of Ukraine's legislative practices, where his framework offers significant potential for enhancing democratic principles, safeguarding human rights, and ensuring individual interests. The article also stresses the vital role of legal education and pedagogy in cultivating a legal culture, as proposed by Petrazycki. The findings demonstrate that legal policy serves as an effective instrument for forecasting socio-legal changes and achieving a balance between legislative and individual interests. The study advocates for the active scientific reevaluation of Petrazycki's theories and their integration into modern legal discourse, including higher education curricula, as a means of advancing justice and legal culture. It is concluded that there is a significant difference between the approach of L. Petrazhytsky and the current approach of Ukrainian legislation – L. Petrazhytsky speaks about assessing the impact on social relations not only in conditional documents of predictive policy, but also in all legal acts within the framework of a specific legal system. Unfortunately, an analysis of the current state of the legislative approach in Ukraine and a number of other democratic states shows that the legislator sets rather superficial requirements for calculating the desired social effect of introducing a draft regulatory act on changing certain legal relations. It seems that increasing the effectiveness of legal regulation and protecting the ideals of the rule of law and democracy, ensuring fundamental human rights requires a reorientation of the legislator in democratic countries to achieve the concept of legal policy. Such a reorientation should contribute to the axiological and legal democratic orientation of legislation, limiting public power in the interests of the individual.

Key words: *L. Petrazycki, legal policy, axiology of law, legal consciousness, humanization of law, Ukrainian legislation, democratic principles, human rights, legal education.*

У статті розглядаються теоретичні основи та сучасна актуальність концепції правової політики Л. Петражицького. У дослідженні наголошується на інтеграції психологічного та аксіологічного підходів до розвитку правових систем, спрямованих на узгодження процесів правотворчості з універсальними суспільними ідеалами. Він досліджує роль правової політики як інструменту для гармонізації інтуїтивного та позитивного права, сприяння новому правосвідомості та сприяння гуманізації суспільних відносин. Робота висвітлює критику Петражицьким догматичної юриспруденції та підкреслює важливість включення соціальних ефектів у нормотворення через ціннісну перспективу. Проаналізовано практичні наслідки ідей Петражицького, зокрема в контексті законодавчої практики України, де його концепція пропонує значний потенціал для посилення демократичних принципів, захисту прав людини та забезпечення індивідуальних інтересів. У статті також наголошується на важливій ролі правової освіти та педагогіки у вихованні правової культури, як це пропонує Петражицький. Отримані результати засвідчують, що правова політика є ефективним інструментом прогнозування соціально-правових змін і досягнення балансу між законодавчими та особистими інтересами. Дослідження виступає за активну наукову переоцінку теорій Петражицького та їх інтеграцію в сучасний юридичний дискурс, у тому числі в навчальні програми вищої освіти, як засіб просування справедливості та правової культури. Зроблено висновок, що існує суттєва різниця між підходом Л. Петражицького та чинним підходом українського законодавства – Л. Петражицький говорить про оцінку впливу на суспільні відносини не лише в умовних документах прогнозу політики, а й у всіх правових актах у межах конкретна правова система. На жаль, аналіз сучасного стану законодавчого підходу в Україні та низці інших демократичних держав показує, що законодавець досить поверхово встановлює вимоги до розрахунку бажаного соціального ефекту від внесення проекту нормативно-правового акта щодо зміни певних правовідносин. Видається, що підвищення ефективності правового регулювання та захист ідеалів верховенства права та демократії, забезпечення фундаментальних прав людини вимагає переорієнтації законодавця в демократичних країнах на досягнення концепції правової політики. Така переорієнтація має сприяти аксіологічно-правовій демократичній спрямованості законодавства, обмеженню публічної влади в інтересах особи.

Ключові слова: Л. Петражицький, правова політика, аксіологія права, правова свідомість, гуманізація права, законодавство України, демократичні принципи, права людини, правова освіта.

Introduction. Nowadays, legal science faces a number of non-standard challenges arising from the peculiarities of metamodern discourse and its inherent challenges to democracy. This leads to a pragmatic interest in scientific research in the fields of legal axiology and other related areas. One of these areas is the policy of law, founded by L. Petrazytskyi. It should be noted that Petrazycki's policy of law should not be equated with the post-Soviet concept of legal policy.

Considering the scientific heritage of L. Petrazycki, it is advisable to pay special attention to the science of legal policy which he founded. Today, in the Ukrainian legal science, L. Petrazycki's work "Introduction to the Science of Legal Policy" is virtually forgotten [1]. In fact, the only attempt to study this work by L. Petrazycki is the monograph by O. Merezhko "The Science of International Law Policy" [2]. However, the study by Professor O. Merezhko is largely an attempt to adapt L. Petrazycki's concept of the politics of law to the needs of the science of public international law. Instead, theoretical and legal studies aimed at applying L. Petrazycki's concept of the politics of law are virtually absent today.

Materials. Focusing on the legal policy, L. Petrazycki points to the necessary process of replacing the spontaneous adaptation of legal institutions to real needs with a well-founded, highly organised system. He emphasises the importance of the new theory for the development of legal science. At the same time, L. Petrazycki, using the achievements of the science of psychology, argued that it should contribute to or become the basis for substantiating and achieving scientific political and legal results.

L. Petrazycki considered the politics of law as a component of three elements: the doctrine of the legal ideal, the doctrine of the means of achieving it, the doctrine of the relevant rules of thought and methodology. In his opinion, the mission of the future science of legal policy is to consciously lead humanity in the same direction in which it has been moving so far by unconsciously imperial adaptation, and to accelerate and improve it accordingly towards the light and great ideal of the future [3, p. 97].

The main emphasis in his legal policy was placed on the use of the idea of the natural law school, and for this reason he criticised lawyers who did not accept the science of natural law but supported the dogmatic school of positive jurisprudence [4, p. 19].

According to L. Petrazycki, the key task of the policy of law is to eradicate all negative elements from both intuitive and positive law. Moreover, for L. Petrazycki, this process should begin with intuitive law. This is due to the process of direct participation of an individual in the process of law formation. This is possible provided that new positive factors are created that will act on the psyche of each individual and contribute to the formation of a new legal consciousness and legal culture that contain universal human values. In this context, we see the process of axiological intersection between social and individual consciousness. The scientist drew attention to the gradual humanisation of the human psyche in the field of legal phenomena and the formation of emotions that would be accepted and supported by the whole society. Only in this case, according to L. Petrazycki, it would be possible to speak of law as a complex multifaceted phenomenon that is not a physical or mechanical entity.

Results. The analysis of the work "Introduction to the Science of Legal Policy" demonstrates the axiological aspect of L. Petrazycki's construction of the concept of legal policy. The policy of law can be seen as an axiological instrument of influence on the real social reality. According to L. Petrazycki, one of the ways to achieve the ideals of legal policy is to provide scientific substantiation of the rule-making process, to prevent negative social phenomena through the prism of a value-based approach to rule-making and to ensure a preliminary calculation of the real social effect of adopting a certain legal provision which would contribute to the formation of a new type of person. It can be argued that for L. Petrazycki the policy of law was an axiological marker of the development of the legal system in accordance with certain social ideals. L. Petrazycki saw the policy of law as an effective tool for building a value orientation for the transformation of the legal system with an emphasis on the protection of the legal status of an individual.

From the point of view of L. Petrazhytskyi, the professional knowledge and culture of a lawyer in the process of law application are equally important. Since a certain professional experience and legal awareness enable a judge to consider a particular case taking into account the principles of law, which embody universal human values, which will facilitate the adoption of a lawful and fair decision.

An important issue raised by L. Petrazycki in the field of legal policy jurisprudence was legal education and legal pedagogy. In his opinion, parents and educators should draw children's attention to high legal psychology, i.e. respect for the rights of others and foster respect for themselves. The scientist paid special attention to the role of the family. In this regard, he wrote: "If legal chaos, arbitrariness and arbitrariness reign in the family, in particular, no one and nothing instils certain and firm legal principles in the child, then there is no basis for the development of a normal intuitive legal psyche, and the result is a state more or less close to legal idiocy, and therefore, in the future, a criminal psyche and corresponding behaviour." [5, p. 83].

L. Petrazycki saw the process of humanisation of the human psyche in the sphere of functioning of social and legal phenomena. The scientist believed that a scientifically based rule-making process could contribute to the formation of a new person and new progressive relations in society.

From the point of view of L. Petrazycki, it is the policy of law that is called upon to purify the psyche of people from anti-social attitudes and direct their behaviour in the right direction, especially since legal experience is characteristic not only of adults, including criminals, but also of children.

His ideas are reflected in the 1989 Convention on the Rights of the Child, which not only defines the rights of the child, but also provides for the protection of the child from all forms of physical and psychological violence.

Thus, it can be argued that the legal policy of L. Petrazycki today is of great practical importance for updating approaches to the development of legal systems on an axiological basis.

The policy of law by L. Petrazycki should be perceived through the prism of the axiology of law and through the concept of formation of value markers.

According to Petrazycki, the policy of law allows the legislator to introduce norms and norm-principles with a calculation of the real social effect of their introduction. This approach from the perspective of legal axiology has the following advantages:

- 1) Ensuring the appropriate level of stability of the legal system through the prism of introducing norms with a high level of calculation of the social effect of their introduction;
- 2) Possibilities to subordinate the law-making process to a certain extent to the key values inherent in the constitutional acts of a particular state;

3) Opportunities to ensure the observance of fundamental human rights when introducing new functions of public authorities and officials;

4) Possibilities to axiologically support democratic markers in the legal regulation of the most important spheres of public life.

The axiological and legal nature of L. Petrazycki's policy of law is also manifested in its focus on the eradication of anti-social markers of legal behaviour of an individual through the prism of the following markers:

1) Taking into account the real state of public interests in a particular area of public life. To prevent the adoption of a rule that is a priori unenforceable;

2) Introduce legal norms that promote the formation of a democratic legal culture and ensure that individuals perceive legal provisions as fair rules of conduct.

These aspects allow us to consider L. Petrazycki's legal policy as a certain mechanism of socio-legal forecasting aimed at ensuring democratic principles and finding a balance between the interests of the individual and the interests of the legislator. According to this concept, the legislator is bound by certain legal values and consideration of the impact of the proposed rule on the real transformation of legal relations in the relevant area. This suggests that:

1) L. Petrazycki's legal policy has a bright pragmatic orientation and should be perceived as a tool for achieving the proper quality of legal regulation;

2) The policy of law is directly related to legal axiology and can be considered as its certain pragmatic manifestation;

3) The policy of law is clearly compatible with the ideal of limiting public power in the interests of the individual through the application of key principles of law in the drafting of laws and other regulations.

Discussion. It is worth noting that the policy of law in the understanding of L. Petrazycki is not limited to the development of legislative acts. It is directly related to the development of subordinate legislation, which makes it a particularly versatile tool in the law-making process and allows avoiding violations of fundamental human rights at the subordinate level. This depth of legal policy science demonstrates that it can be successfully manifested in the rulemaking and lawmaking process at the present stage. Today, we can see a certain overlap between some approaches to regulating the law-making process in democratic states and the concept of legal policy developed by L. Petrazycki. Thus, in this context, it is advisable to pay attention to some provisions of the Law of Ukraine "On Lawmaking". According to Part 3 of Art. 22 of the said Law, the documents of the forecast policy should reflect the assessment of the impact of the proposed legal regulation on social relations. [5]. Such an approach of the Ukrainian legislator to the documents of the forecasting policy can be considered to some extent an implementation of some developments of the policy of law by L. Petrazycki. However, there is also a significant difference between the approach of L. Petrazycki and the current approach of Ukrainian legislation – L. Petrazycki speaks of assessing the impact on social relations not only in conditional documents of the forecasting policy, but also in all legal acts within a particular legal system. Unfortunately, the analysis of the current state of the legislative approach in Ukraine and a number of other democratic states shows that the legislator rather superficially establishes requirements for calculating the desired social effect of the introduction of a draft legal act to change certain legal relations. It seems that increasing the efficiency of legal regulation and protecting the ideals of the rule of law and democracy, ensuring fundamental human rights requires reorientation of the legislator in democratic countries to the achievements of the concept of legal policy. Such reorientation should facilitate the axiological and legal democratic orientation of legislation, and the limitation of public power in the interests of the individual. According to L. Petrazycki, the policy of law is a unique axiological instrument for ensuring the real effectiveness of each legal provision. We believe that today there is a direct need for active scientific research into the science of legal policy and its integration into university courses.

References:

1. Petrazycki L. *Wstep do nauki polityki prawa*. Warszawa, 1968. 451 s.
2. Merezhko A. A. *Science of international law policy: origins and Perspectives*. K.: Justinian, 2009. 139 c.
3. Petrazhytskyi L. *Introduction to the study of law and morality. Emotional psychology. Fundamentals of emotional psychology*. Edition 3rd ed. St Petersburg, 1908. 97 p.

4. Petrazhytskyi L., Preface to the work "On the Distribution of Income" and Introduction to the Science of Law, Kyivski Universytetski Visti, Kyiv. 1986. № 10. С. 19.

4. Petrazytskyi L. Theory of law and state in connection with the theory of Morality. St. Petersburg, 2000. VOL. 1 P. 83.

5. The Law of Ukraine on Lawmaking. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

УДК 340.12; 340.13; 343.3; 347.9; 342.9; 349.2
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.4>

СЛАБКО С.М.

ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ГАЛУЗЕВИХ ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

APPLICATION OF NORMS OF BRANCH LEGAL INSTITUTES IN THE FIGHT AGAINST CORRUPTION IN UKRAINE

У статті обґрунтована необхідність застосування норм різних галузей права та законодавства для ефективної реалізації державної антикорупційної політики з метою встановлення балансу у дотриманні прав і законних інтересів людини, суспільства та держави. Розкрито сутність термінів, що характеризують правові відносини, пов'язані із існуванням корупції в державі та суспільстві: «боротьба», «запобігання», «попередження», «протидія», «подолання». З урахуванням того, що боротися означає долати, перемагати; запобігати означає уникати; протидіяти означає спрямовувати дію проти когось, чогось, діяти всупереч комусь, чомусь, зроблений висновок, що корупцію треба саме долати, перемагати, тобто боротися з нею усіма засобами, що напрацьовані різними правовими інститутами в існуючій у державі системі права та законодавства.

На підставі норм чинного українського законодавства наведені та проаналізовані норми цивільного та цивільного процесуального, кримінального та кримінального процесуального, адміністративного, трудового права та законодавства, що застосовуються для регулювання відносин, пов'язаних з корупцією. З урахуванням світового досвіду, міжнародного законодавства, практики Європейського суду з прав людини з'ясовані особливості застосування традиційної конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом, у кримінальному провадженні, розширеною конфіскацією, конфіскацією без засудження та цивільної конфіскації з метою досягнення найбільш ефективних результатів у боротьбі з корупцією.

За результатами дослідження зроблений висновок про доцільність перейменування Закону України від «Про запобігання корупції» на «Про боротьбу з корупцією», що відображає і правоохоронну, і правозахисну його направленість. У ньому мають бути закріплені підстави та умови застосування різних процедур у боротьбі з корупцією з бланкетними нормами до іншого, зокрема цивільного та цивільного процесуального, кримінального та кримінального процесуального, адміністративного, трудового законодавства. При цьому мають бути враховані характер відносин, ступінь небезпеки, ранг посадової особи тощо.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, боротьба з корупцією, незаконно отримані активи, кримінальне провадження, цивільна конфіскація, адміністративна відповідальність, дисциплінарна відповідальність.